

□ У чому полягає сутність визначення та оцінки альтернативних способів досягнення визначених цілей при підготовці аналізу регуляторного впливу ?

□ Статтею 8 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” (далі – Закон) встановлено, що розробник проекту регуляторного акта при підготовці аналізу регуляторного впливу (далі – АРВ) повинен визначити та оцінити усі прийнятні альтернативні способи досягнення встановлених цілей, у тому числі ті з них, які не передбачають безпосереднього державного регулювання господарських відносин.

Визначення альтернатив необхідно для того, щоб мати можливість вибрати кращий варіант врегулювання певної проблеми.

У відповідності із пунктом 5 Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 № 308, (далі – Методика) при визначенні та оцінці усіх прийнятних альтернативних способів досягнення цілей державного регулювання наводяться не менше ніж два можливих способи.

При визначенні альтернатив розробником у процесі підготовки АРВ:

визначається набір альтернатив;

оцінюється кожна альтернатива, аналізуються відповідні ризики;

визначаються причини відмови від застосування певних альтернатив;

готуються висновки щодо переваг обраного способу.

Кожна визначена альтернатива запропонованому регуляторному акту оцінюється за критерієм можливості досягнення нею встановлених в АРВ цілей державного регулювання та можливості впровадження і виконання вимог, встановлених цією альтернативою, з метою відмови від тих альтернатив, які не можуть досягти цих цілей та/або не можуть бути впроваджені і виконані.

Доцільно розглядати лише реалістичні альтернативи, тобто такі, які спроможні досягти поставлених цілей та бути реально виконуваними на практиці.

Оцінка кожного із способів здійснюється шляхом проведення попереднього (спрощеного) аналізу вигод і витрат та їх порівняння.

При відборі альтернатив особлива увага надається регуляторним механізмам з незначним рівнем державного втручання у сферу господарської діяльності.

Чи необхідно складати таблиці вигод та витрат для визначення ефективності дії впровадження регуляторного акта ?

Метод аналізу вигод та витрат застосовується для оцінки наслідків регуляторних актів: при складанні аналізу регуляторного впливу – для визначення можливого ступеню

впливу регуляторного акта на ринкове середовище, забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави;
при визначенні результативності регуляторного акта – для оцінки стану впровадження регуляторного акта та досягнення цим актом задекларованих цілей.

Застосування цього методу може здійснюватися у простій (перелік очікуваних позитивних та негативних факторів) або у складній (із застосуванням різноманітних економічних моделей) формі.

У разі, якщо для обґрунтування доцільності прийняття регуляторного акта необхідно розмір кожної вигоди та витрати обчислити з використанням статистичних даних та підсумувати загальний їх розмір, є доцільним у процесі обробки та проведення розрахунків дані відобразити у таблиці, що дасть змогу всі визначені витрати та вигоди згрупувати за сферами впливу регулювання (держави), суб'єктів господарювання та громадян.

Аналогічно є доцільним при застосуванні економічного методу відстеження результативності регуляторного акта результати розрахунків заносити у таблицю. Водночас, структура та форма аналізу регуляторного впливу, як офіційного документу, Законом не встановлені.

А отже, такий підхід до оформлення результатів аналізу ефективності дії впровадження регуляторного акта прозоро засвідчуватиме, що розробник регуляторного акта дотримувався принципів всебічності (комплексності) та пропорційності обґрунтування (оцінки).

У чому полягає суть проведення оцінки ризику впливу зовнішніх чинників на дію регуляторного акта при підготовці аналізу регуляторного впливу цього акта?

При обґрунтуванні можливості досягнення встановлених цілей у разі прийняття регуляторного акта наводиться оцінка ризику впливу зовнішніх чинників (факторів) на дію акта.

Для оцінки існуючого ризику впливу зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта необхідно визначити та порівняти негативні та позитивні обставини, які потенційно можуть впливати на реалізацію відповідного регуляторного акта.

Таких факторів взагалі може бути дуже багато. Наприклад, це: економічні фактори (інфляція, конкуренція, інвестиції, припинення бюджетного фінансування, посилення державного регулювання, зміна умов експорту та імпорту тощо);

- політико-правові (певні реформи, корупція, політична нестабільність тощо);
- соціальні (соціальна напруга, рівень урбанізації тощо);
- природно-екологічні (стихійні лиха, зміна кліматичних умов тощо).

На основі пофакторної оцінки переваг та обмежень провадиться комплексна оцінка ризиків впливу зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта і виявляються найбільш обмежуючі фактори, які переважно визначають ефект впливу на результат майбутньої дії регуляторного акта.

Чи обов'язково в аналізі регуляторного впливу зазначати показники у кількісній формі?

Показники результативності та їх прогностичні значення плануються та визначаються регуляторним органом при підготовці аналізу регуляторного впливу. Ці показники безпосередньо мають бути пов'язані із цілями прийняття регуляторного акту.

Показники результативності регуляторного акта - це показники, на підставі яких при проведенні відстеження результативності регуляторного акта здійснюється оцінка стану впровадження цього регуляторного акта та досягнення ним цілей, задекларованих при його прийнятті.

У відповідності із пунктом 10 Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 року № 308, прогностичні значення показників результативності регуляторного акта встановлюються протягом різних періодів після набрання чинності актом, обов'язковими з яких повинні бути:

розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних з дією акта;

- кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта;

- розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта;

- рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта.

Крім того, до переліку показників, які характеризуватимуть наслідки дії регуляторних актів, включають також показники, які безпосередньо пов'язані із цілями прийняття відповідних актів.

Для показників результативності, які обов'язково наводяться у АРВ, а це - розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних з дією акта; та кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта, використовуються виключно статистичні дані.

У АРВ можуть бути також наведені інші показники, кількісне значення яких встановлюється за допомогою статистичних даних. Такими показниками можуть бути: витрати суб'єктів господарювання, пов'язані із запровадженням відповідних регулювань;

- зростання чи зменшення роздрібних цін на певні види продукції;

- збільшення чи зменшення кількості суб'єктів господарювання;

- кількість та обсяг накладених санкцій тощо.